

ATROF-MUHITNING IFLOSLANISHI EKOLOGIK MUAMMOLAR

Jo‘rayeva Okidaxon Maxammadaminovna

Annotatsiya: *Atrof-muhitning ifloslanishi - bu inson faoliyati natijasida ekotizimga salbiy ta'sir ko'rsatadigan fizikaviy, kimyoviy va biologik agentlarning kirib kelishi. Bu global miqyosdagi eng dolzarb ekologik muammolardan biridir.*

Kalit soʻzlar: *atrof-muhit, ekologiya, natija, ifloslanish, global isish, xavf, tuproq, suv, havo oʻzgarishi.*

Atrof-muhit ifloslanishining asosiy turlari:

- Havo ifloslanishi: Atmosferaga zararli gazlar (oltingugurt dioksidi, azot oksidlari, karbon monoksid), tutun, chang va boshqa moddalarning chiqarilishi natijasida yuzaga keladi. Asosiy manbalar - sanoat korxonalari, transport vositalari, issiqlik elektr stansiyalari va o'rmon yong'inlari.

- Suv ifloslanishi: Suv havzalariga (daryolar, ko'llar, dengizlar, okeanlar, yer osti suvlari) sanoat chiqindilari, maishiy oqavalar, qishloq xo'jaligi o'g'itlari va pestitsidlarning tushishi natijasida yuzaga keladi.

- Tuproq ifloslanishi: Tuproqqa sanoat chiqindilari, maishiy chiqindilar, kimyoviy moddalar va radioaktiv moddalarning tushishi natijasida yuzaga keladi.

- Radioaktiv ifloslanish: Radioaktiv moddalarning atrof-muhitga tarqalishi natijasida yuzaga keladi. Asosiy manbalar - atom elektr stansiyalari, yadroviy qurollarni sinash va tibbiy muassasalar.

- Chiqindilar bilan ifloslanish: Maishiy va sanoat chiqindilarining noto'g'ri utilizatsiyasi natijasida yuzaga keladi.

Ekologik muammolar:

Atrof-muhitning ifloslanishi bir qator jiddiy ekologik muammolarni keltirib chiqaradi:

- Iqlim o'zgarishi: Havo ifloslanishi (xususan, issiqxona gazlari) global isishga va iqlim o'zgarishiga olib keladi. Buning oqibatida muzliklar erishi, dengiz sathining ko'tarilishi, ob-havo anomaliyalari (qurg'oqchilik, suv toshqinlari, dovullar) kuchayishi kuzatiladi.

- Ozon qatlamining yemirilishi: Xlorftorokarbonlar (CFC) kabi kimyoviy moddalarning atmosferaga chiqarilishi natijasida ozon qatlamining yemirilishi yuzaga keladi. Bu quyoshning ultrabinafsha nurlaridan himoya qatlamining kamayishiga va inson salomatligiga xavf tug'dirishiga olib keladi.

- Kislotali yomg'irlar: Havo ifloslanishi (oltingugurt dioksidi va azot oksidlari) natijasida kislotali yomg'irlar yog'ishi mumkin. Kislotali yomg'irlar tuproq va suv havzalarining kislotaligini oshiradi, o'simliklar va hayvonlarning nobud bo'lishiga olib keladi.

- Biologik xilma-xillikning kamayishi: Atrof-muhitning ifloslanishi ko'plab o'simlik va hayvon turlarining yo'qolib ketishiga olib keladi.

- Suv resurslarining tanqisligi: Suv ifloslanishi toza ichimlik suviga bo'lgan ehtiyojni qondirishni qiyinlashtiradi.

- Tuproq unumdorligining kamayishi: Tuproq ifloslanishi qishloq xo'jaligi mahsulotlarining hosildorligini kamaytiradi.

- Inson salomatligiga ta'siri: Atrof-muhitning ifloslanishi inson salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Havo ifloslanishi nafas yo'llari kasalliklari (astma, bronxit, o'pka saratoni), yurak-qon tomir kasalliklari va boshqa kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Suv ifloslanishi ichak kasalliklari, gepatit va boshqa kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin.

Muammolarni hal qilish yo'llari:

Atrof-muhitning ifloslanishi va ekologik muammolarni hal qilish uchun quyidagi choralarni ko'rish zarur:

- Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish: Quyosh, shamol, gidroenergetika kabi toza energiya manbalariga o'tish.

- Energiya samaradorligini oshirish: Sanoatda, transportda va turar joylarda energiya tejovchi texnologiyalardan foydalanish.

- Atmosferaga chiqariladigan zararli moddalarni kamaytirish: Sanoat korxonalari va transport vositalarida filtrlash tizimlarini o'rnatish, toza yoqilg'idan foydalanish.

- Suv havzalarini ifloslantiruvchi manbalarni nazorat qilish: Sanoat chiqindilarini tozalash, maishiy oqavalarni tozalash va qishloq xo'jaligida kimyoviy moddalardan foydalanishni tartibga solish.

- Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish: Chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash va xavfsiz tarzda utilizatsiya qilish.

- O'rmonlarni muhofaza qilish va tiklash: O'rmon yong'inlarining oldini olish, daraxt ekish va o'rmonlarni tiklash.

- Ekologik ta'lim va xabardorlikni oshirish: Aholini atrof-muhitni muhofaza qilishga undash.

XULOSA

Atrof-muhitni muhofaza qilish - bu har bir insonning mas'uliyati. Biz har birimiz o'z harakatlarimiz bilan atrof-muhitga ta'sir ko'rsatamiz. Shuning uchun, atrof-muhitni muhofaza qilishga hissa qo'shish uchun kichik qadamlar tashlashimiz mumkin, masalan, energiyani tejash, chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash va ekologik toza mahsulotlarni tanlash.